

Stručni rad

RAZREDNIK PRVAŠĆIMA U VREMENU ODRŽAVANJA NASTAVE NA DALJINU

Jana Grabljevec

OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični, Slovenija

Sažetak

Tijekom učenja na daljinu uloga razrednika i učenika našla se pred novim izazovom. Razrednici su se prvo usmjerili na odgovarajući organizacijski dio obrazovanja, a zatim na brigu o primjerenom sadržajnoj prilagodbi izlaganja gradiva i održavanju društvenih kontakata među učenicima. Želja i briga razrednika je da se prvašići, kada stignu u novo okruženje za učenje u koje ulaze, osjećaju prihvaćeno i da se u njemu dobro osjećaju. U školskoj godini 2020./21., nakon nepuna dva mjeseca školovanja, upoznavanja školskog okruženja, prijatelja, učitelja, okruženje za učenje prvašića preselilo se u matično okruženje te su morali usvojiti novi način obrazovanja. Prekinuti su kontakti s kolegama iz razreda koji su se pokazali kao važan čimbenik motivacije za rad tijekom nastave na daljinu. Razrednik mora biti stručan, snalažljiv, pun razumijevanja, tolerantan i povezan s učenicima, kolegama i roditeljima. Tijekom nastave na daljinu susrela sam se s novim izazovima, posebice u pogledu metoda poučavanja, motiviranja učenika u školskom radu i održavanja uključenosti svih učenika. U ovom ćemo se radu usredotočiti na ulogu razrednika u nastavi na daljinu s prvašićima te prikazati način poučavanja i druge aktivnosti koje smo provodili s prvašićima.

Ključne riječi: organizacija, okruženje za učenje, motivacija, poučavanje, uključenost.

1. Uvod

S mjesecom rujnom prvašići po prvi put kroče u novu školsku sredinu. Tada upoznaju svoje kolege iz razreda i učiteljicu koja im je ujedno i razrednica. Učitelji daju sve od sebe da se učenici osjećaju sigurno, prihvaćeno i u novom krugu prijatelja u novom okruženju za učenje. U školskoj godini 2020./21., međutim, obrazovni proces se nakon jedva dva mjeseca školovanja zbog epidemije Covid-19 premjestio iz škole u kućno okruženje. Svi smo bili suočeni s novim testom. Nastavak procesa učenja, održavanje ritma školskog rada, pružanje pomoći najmlađima u razumijevanju aktualnih zdravstvenih situacija i održavanje međusobnih kontakata bila je važna i primarna zadaća razrednika.

Na vijest da prelazimo na obrazovanje na daljinu, učenici su bili zbunjeni jer nisu poznavali takav način obrazovanja. U tom razdoblju prvašići još nisu informatički pismeni i vješti u radu na računalu. Prilikom postavljanja nastave na daljinu, razrednica prvašića bila je svjesna da su roditelji važan ključ uspješnog obrazovanja na daljinu. Uspostavili smo pozitivnu i uspješnu komunikaciju s roditeljima, najprije putem e-maila i eAsistenta, a zatim smo uspostavili jedinstveni kanal putem aplikacije MS Teams na kojoj se odvijala daljnja nastava ili video konferencije s učenicima.

Prema iskustvu obrazovanja iz prvog proljetnog vala, glavna briga razrednika bila je priprema materijala i videokonferencija, kako bi se nastava što više približila uzrastu učenika. U osmišljavanju materijala težili smo cilju da učenici samostalnije i motiviranije rade svoj posao. Bili smo svjesni da bi se time barem rasteretili roditelji koji su službene dužnosti obavljali i od kuće ili čak kada su bili na poslu.

U ovom radu ćemo se usredotočiti na ulogu razrednika i njegovu promijenjenu ulogu tijekom nastave na daljinu, te prikazati način rada s prvašićima tijekom nastave na daljinu.

2. Uloga razrednika

Nastava je područje koje je jako različito uređeno u školama, teško je precizno definirana i učitelji za to ne stječu odgovarajuća znanja. Razrednik vodi razred, usmjerava ga i istovremeno povezuje školu s roditeljima, uspostavlja odnose kako unutar škole, tako i između učenika i nastavnika. Razrednik prvo treba biti u ulozi učitelja, a tek onda može biti i u ulozi razrednika. Na njegov rad utječu zakonska regulativa, dizajn i filozofija obrazovnog sustava, materijalni, financijski i organizacijski uvjeti. Poučavanje i razredništvo nije samo profesija, već način života koji zahtijeva stalno učenje i prilagodbu. [1] Učitelji obavljaju pedagoške, administrativne i organizacijske poslove koji zahtijevaju puno vremena. Od razrednika puno očekuju i učenici, njihovi roditelji, ravnatelj i nastavno osoblje. Razrednik ima važnu ulogu u obrazovnom procesu jer pomaže, savjetuje i informira učenike, roditelje i druge učitelje. [7]

U Programskim smjernicama [...] Ministarstvo prosvjete i športa ulogu razrednika dijeli na povezujuću, odgojnu, animacijsku, plansku, posredničku u problemskim situacijama, informacijsku i administrativnu. Naglašava se da uloge razrednika ovisе o situaciji u razrednoj zajednici, karakteristikama grupe i izazovima. [6]

3. Razrednik u prvom razredu u jesenskom valu epidemije

Razredna nastava važan je zadatak učitelja, što je jedno od najzapostavljenijih i najlošije uređenih područja obrazovnog procesa u današnjoj osnovnoj školi, jer im nedostaje vremena za rad s odjelom, za što su također nedovoljno stručno osposobljeni. [5] U prvom razredu razrednik je i učitelj koji predaje u odjelu. Zadaci razrednika uglavnom su usmjereni na pomoć pri prilagodbi školskim zahtjevima, suradnji, stvaranje osjećaja prihvaćenosti. [7]

Razrednik se brine o razvoju samostalnosti, znatiželje, komunikacije, stvaralaštva, pozitivne slike o sebi te potiče učenika na tjelesnu aktivnost. U prvom razredu razrednik ima moć, on predstavlja autoritet, učenici ga poštuju i slijede. U tom su razdoblju učenici emocionalnije vezani za razrednika, jer im oni pružaju podršku i sigurnost. O razredniku ovisi u kojoj će mjeri biti zadovoljene djetetove potrebe. [2] U tom se razdoblju učenici često poistovjećuju s učiteljem. [4] Nakon završetka prvog VIO-a, važnost razrednika prelazi na skupinu svojih vršnjaka. Tijekom nastave na daljinu razrednik je morao pokazati vještine koje do sada nisu bile toliko izražene. U datoj situaciji promijenio se oblik obrazovanja, kao i uloga razrednika. U tim je izazovima morao mirno i pozitivno utjecati na učenike, morao je biti strpljiv, ali i stručna i povezujuća karika između svih uključenih. Imao je vrlo važnu ulogu u održavanju kontakta sa svim učenicima i njihovim roditeljima. Tako je bio u mogućnosti pružiti stručnu pomoć u razumijevanju materije, usmjeriti ih u rješavanju tehničkih problema i pružiti podršku u razumijevanju trenutne zdravstvene situacije.

Prvo je velika razlika, posebice u prostornoj i vremenskoj odvojenosti nastavnika i učenika, zatim međusobnu komunikaciju zamjenjuju elektronička sredstva. U ovakvom načinu učenja materijali za učenje imaju drugačije značenje. [3] Znamo da i razrednik svojom prisutnošću i primjerom utječe na učenike. Međutim, u ovakvom načinu poučavanja to nije slučaj. Sve probleme koji nastanu u nastavi nastavnik i učenik također mogu rješavati kontinuirano. Ako se učenje donekle može nadomjestiti ekranima računala, druženje i interakcija s prijateljima ne mogu se zamijeniti. U školi učitelji potiču učenike na međusobno poštovanje, razgovor, igru i pronalaženje zajedničkih rješenja... Te se vještine u to vrijeme nisu mogle razviti.

4. Obrazovanje na daljinu u prvom razredu

Nakon prvog vala epidemije, u školi smo odlučili koristiti jedan kanal za komunikaciju s učenicima, učiteljima i roditeljima. Za poučavanje i komunikaciju koristili smo aplikaciju MS Teams. No, za opće informacije i dalje smo koristili školsku web stranicu i eAsistent. Najvažnija zadaća prvašića bila je uspostavljanje kontakta s roditeljima, jer znamo da prvašići još nisu vješti u radu na računalu, niti su dovoljno pismeni da bi mogli samostalno čitati upute. Roditeljima smo pružili svu podršku, upute i tehničku pomoć kako bi se svi mogli uspješno uključiti u MS

Teams aplikaciju koja je bila osnova za nastavu. U školi su slušali i roditelje u rješavanju problema s računalnom opremom.

4.1. Samostalni rad učenika

Na temelju proljetnih iskustava i odgovora učenika i roditelja osmislili smo materijale za učenike u drugačijem obliku u jesenskom dijelu nastave na daljinu, u sklopu aktiva prvih razreda. U proljetnom obrazovanju na daljinu osmišljavali smo materijale u word ili pdf formatu, što je najmlađima bilo teško i zahtijevalo je stalnu prisutnost i pomoć roditelja u radu škole. Stoga su se u jesenskom dijelu nastave na daljinu učitelji trudili učenicima približiti gradivo i pripremiti ga zanimljivo, interaktivno i ujedno poučno. Ovaj put smo materijal osmislili za cijeli tjedan u power point prezentaciji. Pripremali smo ih na način da se tematika isprepliće ili povezuje. Kako prvašići još nisu bili vješti u čitanju, dali smo sve napisane kratke i jasne upute uz audio snimku. Upravo je audio snimka s uputama učiteljice potaknula učenike da sami pregledaju gradivo i izvršavaju zadatke, bez velike pomoći roditelja. Mnogi roditelji su smatrali da glas učitelja ima vrlo pozitivan učinak na motivaciju učenika. Uz zvučno opremljeno gradivo, radili smo s učiteljicama u sklopu aktivnosti prvog razreda, dodatno opremili gradivo slikama, te izradili vlastite avatare čime smo obogatili nastavno gradivo. U gradivo smo ubacili i kraće video zapise objašnjenja, čime smo obogatili učenje i ujedno nadogradili učenje. Novu temu smo također objasnili uživo, a dobili su i video za reprodukciju nekoliko puta po potrebi. Na kraju svakog tečaja djeci smo ubacili omiljene likove iz crtića, slikovne animacije koje su rado gledali.

Kao učitelji, brinuli smo o dobrobiti učenika, dobrim odnosima, zdravlju učenika i održavanju društvenih kontakata. Pazili smo da učenici ne budu preopterećeni gradivom. Organizirali smo i zajedničke dane aktivnosti u školi u kojima su mogla sudjelovati sva djeca jedne obitelji. Aktivnosti su bile usmjerene na rasterećenje učenika od školskog posla i ujedno stvarale povezujući odnos unutar obitelji.

4.2. Video susret uživo

U školi smo bili svjesni da je više djece u obiteljima kojima je potrebno računalo. Stoga smo im posuđivanjem uređaja dali sve od sebe da im pomognemo. Također smo osmislili raspored za sve odjele kako se nastava djece iz jedne obitelji ne bi često preklapala. Učitelji su svjesni da je pažnja najmlađih kratka, pa se nastava putem videokonferencije održavala samo za jedan predmet dnevno. Sat smo morali pripremiti slikovito i fizički potpomognuti kako bi učenici bili motivirani. Video susreti su učenicima bili vrlo zanimljivi jer su mogli vidjeti prijatelje, pozdraviti se i reći nešto zanimljivo. Mnogo puta bismo radije samo razgovarali ili igrali različite igre kretanja. Na ovaj način nastavnici su učenicima omogućili međusobno uspostavljanje društvenih kontakata i podizanje razine motivacije za daljnji rad. Objašnjenju i objedinjavanju novog materijala bio je posvećen i video sastanak. U nastavi s ciljem učvršćivanja znanja učenike smo podijelili u dvije odvojene grupe tako da je bio manji broj učenika. Odredili smo im sat vremena da se pridruže video konferenciji. Rezultat rada u malim grupama pokazao se uspješnim oblikom, jer je svaka grupa mogla doći nekoliko puta zaredom. Učenici su tako uvijek bili

aktivni i motiviraniji ako su često bili pozivani na sudjelovanje. Međutim, učitelj je imao bolji uvid u to tko još uvijek ima poteškoća u učenju predmeta.

4.3. Video sastanci s prijateljima i održavanje društvenih kontakata

Već u prvom valu epidemije pokazalo se da učenicima nedostaje druženja s vršnjacima, kolegama iz razreda i učiteljima. S vremenom je počela opadati i motivacija za školski rad. Učenici su uglavnom bili u krugu obitelji, a društveni kontakt s vršnjacima je bio prekinut. Stoga smo u drugom valu epidemije više pažnje posvetili promicanju vršnjačkog kontakta i organizirali razne oblike videokonferencija koje su bile namijenjene za tu svrhu. Učenici su se najviše razveselili susretu sa svojim razrednicima, jer smo im pripremili razne oblike druženja. Podijelili smo ih u manje grupe, gdje su svi redom dolazili nekoliko puta. Tako su razmijenili svoja iskustva, opisali događaje koji su im se dogodili, pokazali svoje proizvode...

4.4. Sat za priče u ponedjeljak

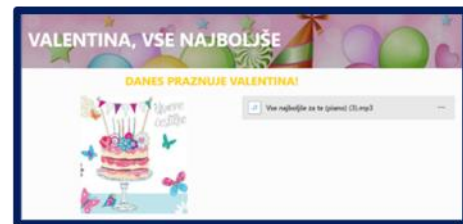
Školski tjedan obično smo započinjali satom iz pričanja priča. Već u petak smo im poslali osobni poziv na sat bajke (Slika 1.). S još jednom strukovnom djelatnicom čitali smo priču uživo. Radi lakšeg razumijevanja i praćenja priče, priča je potkrijepljena slikovnim materijalom. Nakon završenog čitanja priče nastavili su sa samostalnim radom.

Slika 1: Pozivnica za sat priča

4.5. Dijeljenje fotografija s drugim kolegama iz razreda

Napravili smo nekoliko kanala u aplikaciji MS Teams. U kanalu Mozaik naših slika učenici su objavili sve fotografije izradaka (Slike 2. i 3.) koje su željeli podijeliti sa svojim kolegama iz razreda. Naravno, bila je neophodna i povratna informacija učiteljice koja ju je svojim poticajnim riječima i slikama dodatno motivirala za daljnji rad. Imali smo i kanal Chat Room, gdje su mogli pisati ili lijepiti razne smiješne slike. U kanalu Čestitke pripremili smo ugodnu čestitku za svaki rođendan uz glazbenu pratnju (Slika 4.). I ovdje su se mogli pozdraviti i zaželjeti lijepe želje.

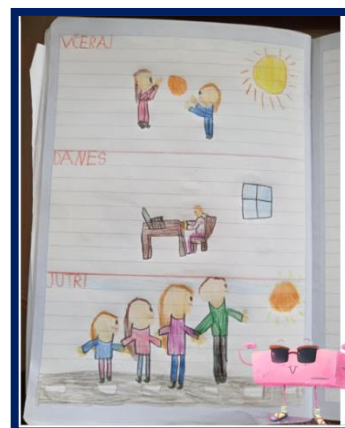
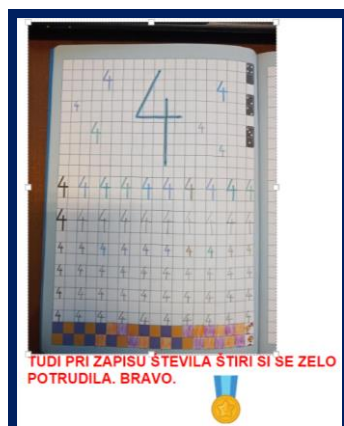

Sliki 2 in 3: Fotografija izradaka

Slika 4: Čestitka za rođendan

4.6. Predaja domaće zadaće i povratne informacije učitelja

Aplikacija MS Teams omogućuje vam da dizajnirate bilježnice za svakog učenika. Uvid u obavljene zadatke ima samo nastavnik. Učenici su slali tjedne fotografije zadaće koje smo unaprijed odredili. Podnošenje zadataka bilo je ograničeno u količini. Morali su predati najviše dva zadatka. Učiteljica je pažljivo pregledala zadatke i dala učeniku povratnu informaciju poticajnim riječima ili dodala slike ili gifove (Slike 5. i 6.). Naravno, komentirali smo i one zadatke koje je trebalo popraviti ili poboljšati.

Sliki 5 in 6: Tjedni zadatak i povratne informacije nastavnika

4.7. Provjeravanje znanja

Svoje smo znanje provjeravali i na daljinu. To smo radili usmeno, uživo putem videokonferencija ili rješavanjem kvizova. Putem poveznice wordwall.net učenici su rješavali vježbe, a učitelj je tako dobio povratnu informaciju o znanju učenika. Ovakav način provjere učenicima je bio ugodan, a pri rješavanju učenici su bili motivirani.

4.8. Značka za čitanje priča uživo ili na videu

Tijekom nastave na daljinu nastavili smo i poticali pričanje priča i recitiranje pjesama za čitalačku značku. Roditelji su koristili različite načine komunikacije između djeteta i učitelja. Neki su snimili dijete i poslali mi isječak na mail ili MS Teams, drugi su tražili osobni kontakt putem videočata, treći su recitali tijekom video konferencije pred cijelim razredom. Svakako smo se trudili svima ugoditi, jer je važno zadržati motivaciju i volju za radom.

5. Individualni rad s učenicima

5.1. Učenici s odlukama i manje uspješni učenici u učenju

Učiteljica, koja je ujedno i razrednica, morala je posebnu pozornost posvetiti učenicima koji su slabiji u školskom radu. U našem razrednom odjelu smo imali i učenike kojima smo posvetili više pažnje. I ovdje se razotkrila uloga razrednice, koja je bila stalno povezana sa savjetovalištem, roditeljima i ostalima uključenim. Ovim učenicima smo nastojali pomoći u dopunskoj nastavi. Tijekom edukacije manje uspješni učenici dobivali su i individualnu i grupnu pomoć. U prvom razredu izvodio ga je još jedan obrazovni stručnjak iz razreda. U dogovoru s razrednikom pripremili su vježbe za konsolidaciju. Učenici s odlukama dodatno su bili pod okriljem savjetovališta s kojim su provodili individualnu nastavu. Savjetnici su bili u stalnom kontaktu s razrednikom, koji ih je usmjeravao, savjetovao i izvještavao razrednika o stanju razumijevanja učenika. Sva koordinacija i dogovaranje, s druge strane, odvijalo se unutar uprave škole, uz uključene savjetnike, učitelje i razrednicu. Na taj smo način i slabijoj djeci olakšali praćenje nastave i materijala za učenje.

6. Zaključak

Razredništvo je izazov, izazovan zadatak, a ujedno je i prilika za osobni rast. Tijekom učenja na daljinu uloga razrednika postala je još izazovnije. Mogu reći da smo uočili veliku važnost održavanja društvenih kontakata tijekom obrazovanja na daljinu. Učenici su postajali sve neovisniji i snalažljiviji u korištenju računalnih vještina. Vrijeme školovanja na daljinu bilo mi je veliki izazov. Trebalo je znati drugačije rasporediti radno vrijeme, trebalo se prilagoditi drugačijem načinu poučavanja i osmišljavanja materijala, motivirati učenike različitim pristupima; bilo je potrebno steći nove informatičke vještine... Mnogo je sati provedeno ispred računala u želji pripreme kvalitetnih materijala za učenike prvih razreda. Svakako,

u tom razdoblju učitelji su napredovali i postali sigurniji u korištenje digitalne tehnologije. Međutim, učenje na daljinu još uvijek nije usporedivo s radom u učionici, gdje je kontakt nastavnik-učenik prisutan u svakom trenutku. S radom smo (1) prikazali ulogu razrednika tijekom nastave na daljinu, (2) pridonijeli uvidu u ulogu razrednika u prvom razredu (3), pridonijeli uvidu u boljem razumijevanju nastave na daljinu učenika prvih razreda tijekom epidemije.

7. Literatura

- [1] Ažman, T. (2012). *Sodobni razrednik: priručnik za usposabljanje učiteljev za vodenje oddelčnih skupnosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [2] Gordon, T. (1992). *Trening večje učinkovitosti za učitelje*. Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.
- [3] Krašna, M. (2015). *Izobraževanje v digitalnem svetu*. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru.
- [4] Kyriacou, C. (1997). *Vse učiteljeve spretnosti*. Radovljica: Regionalni Izobraževalni Center Radovljica.
- [5] Novak, B. (2008). Razredništvo – zapostavljeni segment današnje osnovne šole? *Sodobna pedagogika*, 59/125 (1), 154–167.
- [6] *Programske smernice za delo oddelčnega učiteljskega zbora in oddelčne skupnosti v osnovnih in srednjih šolah ter v dijaških domovih*. (2005). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije. URL: http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2011/programi/media/pdf/smernice/Programske_smernice_za_delo_ouz_in_os.pdf (10. 12. 2021)
- [7] Pušnik, M. (2001). Vloge razrednika. *Vzgoja: revija za učitelje, vzgojitelje in starše*, 3 (9), 12–13.